

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือน ปัจจัยพื้นฐานบางประการ กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือน กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือน อายุระหว่าง 45 - 55 ปี อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จำนวน 210 คน ผลการวิจัย มีดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสมีคู่สมรส ร้อยละ 68.1 ส่วนน้อยไม่มีคู่สมรส ร้อยละ 31.9 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 65.2 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 17.6 ส่วนน้อยระดับอาชีวศึกษาหรืออนุปริญญา และระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 4.8 และร้อยละ 3.8 ตามลำดับ รายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน กล่าวคือมีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 2,000 บาท 2,000 - 4,000 บาท และมากกว่า 4,000 บาท ร้อยละ 35.7 ร้อยละ 31.3 และร้อยละ 33.0 ตามลำดับ และนอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 36.7 และส่วนน้อยมีอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 7.1 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
มีคู่สมรส	143	68.1
ไม่มีคู่สมรส	67	31.9
รวม	210	100

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	18	8.6
ประถมศึกษา	137	65.2
มัธยมศึกษา	37	17.6
อาชีวศึกษาหรืออนุปริญญา	10	4.8
อุดมศึกษา	5	3.8
รวม	210	100
รายได้ของครอบครัว		
< 2,000 บาท	75	35.7
2,000-4,000 บาท	65	31.3
> 4,000 บาท	70	33.0
รวม	210	100
อาชีพ		
รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	20	9.5
ค้าขาย	77	36.7
เกษตรกรรม	15	7.1
รับจ้าง	35	16.7
แม่บ้าน	63	30.0
รวม	210	100

4.1.2 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนและพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนอยู่ระหว่าง 103 - 206 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 149.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 23.10 ส่วนพฤติกรรมการดูแลตนเองนั้น กลุ่มตัวอย่างมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 47 - 89 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 73.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.73 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 คะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนและพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ช่วงคะแนนของ		$\bar{X}$	SD
	แบบ สัมภาษณ์	กลุ่ม ตัวอย่าง		
การรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือน	55 - 275	103 - 206	149.94	23.10
การรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย	29 - 145	59 - 97	75.46	12.61
การรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ	26 - 130	62 - 84	74.48	12.81
พฤติกรรมดูแลตนเอง	33 - 99	47 - 89	73.49	7.73

4.1.2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับอาการของการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนสูงสุดคือรับรู้ว่ามีอาการในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนจะมีอาการใช้บ่อยๆ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ

3.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.34 รองลงมารับรู้ว่าการกล้ามเนื้อจะมีการปวดบวม คลำรู้สึกร้อนกว่าที่อื่น โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.33 และมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายต่ำสุด คือ รับรู้ว่าสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนจะมีการเลือดออกขณะร่วมเพศ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1 มีไข้บ่อยๆ	3.88	1.34
2 กล้ามเนื้อมีอาการ ปวด บวม คลำรู้สึกร้อนกว่าที่อื่น	3.77	1.33
3 ปวดตามข้อมือ ข้อเท้ามากกว่าแต่ก่อน	3.47	1.15
4 ท่านคิดว่าเลือดประจำเดือน ที่ไม่ออกมามักเป็นเลือดเสีย และเป็นพิษต่อร่างกายได้	3.39	1.38
5 ปัสสาวะเล็ด ขณะไอหรือจาม	3.36	1.38
6 ประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ เช่นมาห่างขึ้น มาน้อยลง มามากขึ้น	3.16	1.35
7 กระดูกข้อมือซึ่งเป็น สาเหตุของกระดูก หักง่าย เมื่อเกิดอุบัติเหตุ	3.11	1.30
8 ปวดหลังมากกว่าแต่ก่อน	3.10	1.29
9 ปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ มากกว่าแต่ก่อน	3.06	1.24
10 ช่องคลอดแห้ง หรือมีน้ำหล่อลื่นช่อง คลอดน้อย	2.80	1.30
11 ใจสั่น	2.76	1.22
12 หัวใจเต้นแรง	2.76	1.18

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
13 ปวดศีรษะหรือมีศีรษะบอบ ขึ้นกว่าแต่ก่อน	2.71	1.26
14 ปัสสาวะบ่อยกว่าปกติ	2.71	1.34
15 ร้อนวูบวาบตามตัว	2.68	1.41
16 เหงื่อออก มากกว่าปกติ โดยไม่สอคล้องกับอากาศ	2.66	1.33
17 หายใจไม่อิ่ม หรือหายใจไม่ทั่วท้อง	2.65	1.31
18 เบื่ออาหารมากกว่าแต่ก่อน	2.49	1.34
19 ปากแห้ง น้ำลายเหนียว	2.35	1.32
20 ท้องผูก	2.25	1.42
21 หายใจเร็วและแรง	2.15	1.22
22 มีผื่นแดงตามผิวหนัง	1.97	1.41
23 คันช่องคลอดมากกว่าปกติ	1.94	1.25
24 ปวดแบ่งเวลาถ่ายปัสสาวะ	1.94	1.21
25 คลื่นไส้อาเจียน	1.79	1.14
26 ช่องคลอดอักเสบง่าย	1.77	1.18
27 เจ็บปวดขณะร่วมเพศ	1.74	1.16
28 ถ่ายอุจจาระเหลวมากกว่า วันละ 3 ครั้ง	1.65	1.05
29 มีเลือดออกขณะร่วมเพศ	1.42	0.94

4.1.2.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านจิตใจเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับอาการของการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นได้ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนสูงสุดคือรับรู้ว่ามีอาการ 3.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.37 รองลงมารับรู้ว่าจะมีอาการหลงลืมง่ายมีคะแนนเฉลี่ย 3.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 และมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือรับรู้ว่ามีอาการที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนจะมีความรู้สึกต่อต้านสังคม ขัดแย้งกับการกระทำหรือความคิดเห็นของคนอื่น โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจรายข้อของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1 อาจเป็นบ้า หรือเสียสติได้	3.64	1.37
2 หลงลืมง่าย	3.45	1.23
3 หงุดหงิด โมโหจนเสีย	3.39	1.15
4 รู้สึกว่าการหมดประจำเดือนเป็นเครื่องหมายของความแก่ชรา	3.38	1.27
5 โกรธง่าย	3.34	1.09
6 ความสนใจทางเพศลดลง	3.22	1.38
7 ต้องการให้คนเอาใจมากขึ้น	3.21	1.40
8 สุขภาพทรุดโทรม หรือเจ็บป่วย	3.11	1.24
9 ตื่นเต้นตกใจง่าย	3.07	1.24
10 งุนงง วิงเวียน	3.03	1.20
11 อ่อนเพลียหรือเหนื่อยง่าย มากกว่าแต่ก่อน	3.03	1.20
12 รู้สึกสูญเสียความสวความงาม	3.01	1.34
13 คิดมาก วิตกกังวล	2.90	1.34

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
14 นอนหลับยาก หรือหลับไม่สนิท ตื่นกลางดึกบ่อยๆ	2.81	1.34
15 รู้สึกเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ยากขึ้น หรือช้าลง	2.81	1.16
16 รู้สึกเป็นการสิ้นสุดช่วงชีวิตที่น่า ตื่นเต้น ไม่สนุกสนานเหมือน เมื่อก่อน	2.80	1.32
17 ไม่มีสมาธิในการทำงาน	2.65	1.32
18 ก้าวร้าวเช่นอยากดุด่าหรือพุดจา หยาบ คายอยากกระทำ รุนแรง ใช้กำลัง	2.46	1.25
19 ร้องไห้ง่ายโดยไม่ทราบสาเหตุ	2.46	1.40
20 รู้สึกเหมือนมีแมลงตัวเล็กๆ ได้ อยู่บนผิวหนัง	2.45	1.39
21 อยากอยู่คนเดียว ไม่ชอบ ไปพบปะสังสรรค์กับใคร	2.43	1.42
22 รู้สึกตนเองไร้ค่า ไร้ประโยชน์	2.42	1.43
23 ขาดความมั่นใจในตนเอง	2.39	1.31
24 กระวนกระวาย กระสับกระส่าย	2.39	1.26
25 หดหู่ ซึมเศร้า	2.24	1.32
26ต่อต้านสังคม หรือขัดแย้งกับการ กระทำ หรือความคิดเห็นของ ผู้อื่น	2.21	1.20

4.1.2.3 ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม的自我ดูแลตนเอง และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง

ถ้าพิจารณาคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง เป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงสุดในการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 รองลงมาคือมีพฤติกรรมการดูแลตนเองในการรับประทานผักทุกวัน คะแนนเฉลี่ย 2.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 และมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการดูแลตนเองต่ำสุดในการไปตรวจสุขภาพและตรวจภายในอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง รายข้อของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1 อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	2.81	0.48
2 รับประทานผักทุกวัน	2.79	0.49
3 ดูแลต้นไม้ อ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ หรือ อย่างใดอย่างหนึ่ง ทุกวัน	2.71	0.54
4 รับประทานหมู วัว ปลา เป็ด ไก่ อย่างใด อย่างหนึ่ง ทุกวัน	2.70	0.53
5 ทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ หลัง ขับถ่ายปัสสาวะ หรืออุจจาระทุกครั้ง	2.61	0.64
6 ไม่หลีกเลี่ยงการพบปะผู้คน เนื่องจาก ไม่รู้สึกลายที่ใบหน้า มีริ้วรอยเหี่ยวย่น ผม หงอก ผิวหนังหย่อนยาน	2.60	0.63
7 ถ่ายอุจจาระเป็นเวลา	2.54	0.72
8 ไม่สูบบุหรี่และหรือไม่ดื่มสุรา	2.52	0.66

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง
รายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
9 ดื่มน้ำสะอาดอย่างน้อย วันละ 6 - 8 แก้ว	2.47	0.78
11 งดดื่มสุรา ชา กาแฟ ชอคโกแลต หรือ โคล่า หลังอาหาร มื้อเย็น	2.36	0.70
12 เปิดประตู หน้าต่างในบ้าน ในห้อง นอน ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก หรือ เดินรับอากาศบริสุทธิ์ในตอนเช้าทุกวัน	2.36	0.80
13 นอนหลับสนิทคืนละ 6- 8 ชั่วโมง	2.35	0.76
14 ไม่แต่งกายด้วยเสื้อผ้า สีฉูดฉาด เพื่อให้ดูอ่อนกว่าวัย	2.33	0.69
15 ไม่จำเป็นต้องเข้าร้านเสริมสวย และใช้เครื่องสำอาง เพื่อชะลอความแก่	2.32	0.72
16 ไปวัด ใ้บาตร หรือ ฟังเทศน์ อย่างใดอย่างหนึ่ง	2.31	0.60
17 สังเกตสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นกับตัวท่าน	2.31	0.69
18 รับประทานผลไม้ตามฤดูกาล ทุกวัน	2.31	0.67
19 สนใจติดตามข่าวเกี่ยวกับ สุขภาพในวัยของท่าน	2.23	0.72
20 รับประทานปลาเล็ก ปลาน้อย หรือรับประทานอาหารทะเล อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง	2.23	0.77

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง
รายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
21 งดรับประทานอาหารรสเค็มจัด ทุก วัน	2.22	0.79
22 ไม่กลั่นปัสสาวะเป็นเวลานานๆ	2.21	0.06
23 งดรับประทานอาหารที่ปรุงด้วย น้ำมันหมู	2.17	0.78
24 ไปมาหาสู่ พบปะพูดคุย กับคนอื่น	2.13	0.67
25 รับประทานไข่ สัปดาห์ละ 3 - 5 ฟอง	2.04	0.77
26 เมื่อมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นกับท่าน ท่านไปพบ เจ้าหน้าที่ทางด้าน สุขภาพและปฏิบัติตาม คำแนะนำ ทุกครั้ง	2.02	0.71
27 ออกกำลังกาย ในระยะ เวลา 30 นาที อย่างน้อย สัปดาห์ละ 3 ครั้ง	1.93	0.86
28 เมื่อมีปัญหาไม่สบายใจ ท่านเล่าให้คน ใกล้ชิดในครอบครัวฟัง	1.87	0.70
29 ดื่มนมทุกวัน	1.66	0.75
30 เลาะไขมันที่ติดมากับเนื้อหมู เนื้อวัว หรือเลาะหนังเป็ด หนังไก่ ออกก่อน ปรุงอาหารทุกครั้ง	1.57	0.72
31 ควบคุมน้ำหนักตัว ไม่ให้อ้วน	1.52	0.78
32 พุดคุยเรื่องเพศกับคนอื่นเป็นประจำ	1.42	0.59
33 ตรวจสุขภาพและตรวจ ภายใน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	1.41	0.64

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัว กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือน มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.30$, $p < .001$) สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .14$, $p < .05$) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .28$, $p < .001$) ส่วนรายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง

ตัวแปร	พฤติกรรมการดูแลตนเอง
การรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือน	-.30**
สถานภาพสมรส	.14*
การศึกษา	.29**
รายได้ของครอบครัว	.03

* $p < 0.05$ ** $p < 0.001$

4.2 การอภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือน ปัจจัยพื้นฐานบางประการ กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายตามสมมติฐาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้เกี่ยวกับการหดรัดประจำเดือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหดรัดประจำเดือน

จากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการหดรัดประจำเดือนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($r = -.30, p < .001$) ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 แสดงว่าสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหดรัดประจำเดือนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการหดรัดประจำเดือนในทางที่ไม่ถูกต้อง จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดีหรือถูกต้อง ส่วนสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหดรัดประจำเดือนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการหดรัดประจำเดือนในทางที่ถูกต้องจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

เนื่องจากการรับรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความสามารถและคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของการดูแลตนเอง (Orem อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2536) ดังนั้นหากบุคคลรับรู้ว่าคุณเองเจ็บป่วยจะตระหนักและให้ความสำคัญต่อภาวะการเจ็บป่วยนั้นๆ จึงส่งผลให้บุคคลมีการดูแลตนเองตามภาวะการเจ็บป่วยหรือเป็นโรค

การศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างรับรู้อาการของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงที่กำลังจะหดรัดประจำเดือนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยรับรู้ว่าการที่เกิดขึ้นจากภาวะหดรัดประจำเดือนเป็นอาการของการเจ็บป่วยเป็นโรคหรือเป็นภาวะผิดปกติ จึงทำให้มีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี เพราะการดูแลตนเองของบุคคลส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ว่าร่างกายของตนมีภาวะผิดปกติ หรือเกิดการเจ็บป่วยเป็นโรค (สันทัดเสริมศรี, 2534) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lock (1986) ที่ทำการศึกษารับรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการหดรัดประจำเดือนของสตรีชาวญี่ปุ่น อายุ 45-55 ปี จำนวน 105 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าการที่เกิดขึ้นในวัยหดรัดประจำเดือนเป็นอาการของโรคเช่นโรคซึมเศร้า โรคการไหลเวียนโลหิตผิดปกติ และโรคข้อกระดูกติดแข็ง จึงมีการดูแลตนเองโดยไปพบแพทย์เพื่อทำการตรวจรักษา การศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา ตั้งเจริญ (2534) ที่ทำการศึกษารับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับความสามารถในการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในหญิงอาชีพพิเศษ พบว่าหญิงบริการทางเพศ ที่มีการรับรู้ลักษณะความ

รุนแรงของโรคเอดส์จะมีการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคเอดส์ดี การศึกษาของ อังคณา นวलय (2535) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรค กับ พฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการ ตั้งครรภ์ พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคดี จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี การศึกษาของ สิริวรรณ แสง อินทร์ (2536) ที่ทำการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับโรค กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ ของสตรีที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พบว่าสตรีที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ที่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ดี จะมีพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ดีด้วย การศึกษา ของ จุฑาทิพย์ ชื้อสัจย์ (2537) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับโรค กับความร่วมมือในการ ปฏิบัติตนตามแผนการรักษาของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการ ตั้งครรภ์ พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์ ที่มีการ รับรู้เกี่ยวกับโรคดี จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนตามแผนการรักษาดีด้วย และการ ศึกษาของ พรทิพา สุภราศรี (2538) ที่ทำการศึกษาการรับรู้ต่อภาวะสุขภาพ กับ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยภายหลังการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ พบว่า ผู้ป่วยภาย ภายหลังการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ ที่มีการรับรู้ต่อภาวะสุขภาพที่ดี ส่งผลให้ผู้ป่วยมี พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดีด้วย

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณาการรับรู้เกี่ยวกับการหมด ประจำเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้เท่ากับ 149.94 และมีช่วง คะแนนอยู่ระหว่าง 103 - 206 จากคะแนนเต็มของแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด ซึ่งมีช่วง คะแนน เท่ากับ 55 - 275 (ตารางที่ 2) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 165 จึงกล่าวได้ว่ากลุ่ม ตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนในทางที่ถูกต้องอยู่ในระดับต่ำ โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ของแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจากข้อคำถามบางข้อที่ปรากฏในแบบสัมภาษณ์เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับอาการของ การเปลี่ยนแปลงที่สามารถพบได้ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือน แต่ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นอาการของการหมดประจำเดือน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างอาจคิดว่าอาการต่างๆ ที่สัมภาษณ์เป็นอาการของโรคที่เกิดขึ้นได้ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนเช่นอาการ ปวดศีรษะเป็นอาการของโรคความดันโลหิตสูง อาการใจสั่น หัวใจเต้นแรง หายใจ

ไม่อิม เป็นอาการของโรคหัวใจ ข้อคำถามบางข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับอวัยวะหรือความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่ขัดต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยที่ไม่เปิดเผยเกี่ยวกับเรื่องเพศ กลุ่มตัวอย่าง อาจไม่กล้าเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับอาการที่ปรากฏในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือน หรืออาจคิดว่าอาการที่เกิดขึ้นเป็นโรคที่เกี่ยวกับความผิดปกติของอวัยวะสืบพันธุ์ (ตารางที่ 3) และการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนยังเป็นการรับรู้ที่เล่าสืบทอดกันมาของบุคคลภายในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ค่อยมีใครนำมาสนทนากัน จึงทำให้เกิดการรับรู้ที่ไม่ถูกต้อง (ชุมศักดิ์ พงษ์พานิช, 2535) นอกจากนี้การเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการหมดประจำเดือนขององค์กรทั้งรัฐบาลและเอกชนผ่านทางสื่อมวลชนหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆมีน้อย ตลอดจนการจัดให้มีบริการทางด้านสุขภาพแก่สตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนโดยเฉพาะยังไม่ทั่วถึงไม่ครอบคลุมทั้งประเทศ โดยสังเกตได้จาก มีสถานบริการสาธารณสุขเพียงแห่งเดียวคือโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่มีคลินิกให้บริการแก่สตรีวัยหมดประจำเดือน และให้บริการเพียงเดือนละ 1 วัน เท่านั้น (กอบจิตต์ 2535.) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนในทางที่ถูกต้องอยู่ในระดับต่ำ

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนในทางที่ถูกต้องอยู่ในระดับต่ำ แต่หากพิจารณาการรับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนในรายละเอียดปลีกย่อยโดยการพิจารณาจากข้อคำถามเป็นรายข้อแล้ว จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในทางที่ถูกต้องว่าสตรีที่อยู่ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนจะมีอาการไขว่บ่อยๆ และกล้ามเนื้อจะมีการปวดบวม โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.88 คะแนน และระดับรองลงมาเท่ากับ 3.77 คะแนนตามลำดับ (ตารางที่ 3) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังรับรู้ในทางที่ถูกต้องว่าการหมดประจำเดือนเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการหมดเลือด หมดระดู หรือหมดประจำเดือนและไม่สามารถนิบัตได้ โดยสังเกตได้จากคะแนนของข้อคำถามที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาการของสตรีหมดประจำเดือนที่เกี่ยวข้องกับระบบสืบพันธุ์ ที่ถามว่า " ท่านคิดว่าสตรีวัยหมดประจำเดือนอาจมีอาการประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ เช่นมาห่างขึ้น มาน้อยลง มามากขึ้น " และ " ท่านคิดว่าเลือดประจำเดือนที่ไม่ออกมาจะไม่เป็นเลือดเสีย และไม่เป็น

พืชร่างกาย " กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 3.16 และ 3.39 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยของแบบสัมภาษณ์ซึ่งเท่ากับ 3 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กอปรภรณ์ อัมพรพันธ์ (2537) ที่ทำการศึกษารับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนของสตรีวัยหมดประจำเดือน จำนวน 122 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับการหมดประจำเดือนว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติร้อยละ 88.5 และรับรู้ว่ามีประจำเดือนมามากผิดปกติก่อนที่ประจำเดือนจะหมดไปอย่างถาวรในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่งสูงถึงร้อยละ 53.3 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Chaiphibalsarisdi(1990) ที่ศึกษารับรู้และการดูแลตนเองของสตรีวัยหมดประจำเดือน อายุ 49-66 ปี ในเขตชนบทของประเทศไทย จำนวน 20 คน โดยการใช้สัมภาษณ์ พบว่า สตรีวัยหมดประจำเดือนรับรู้ว่าการหมดประจำเดือนเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Chirawatkul (1990) ที่พบว่าสตรีไทยในชนบทอายุ 45-55 ปี รับรู้ว่าการหมดประจำเดือนเป็นเหตุการณ์ธรรมชาติเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาคะแนนพฤติกรรมดูแลตนเอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมดูแลตนเองเท่ากับ 73.49 และมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 47 - 89 จากคะแนนเต็มของแบบสัมภาษณ์ทั้งชุดที่มีช่วงคะแนน เท่ากับ 33 - 99 (ตารางที่ 2) คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 66 จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมดูแลตนเองในทางที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 ของแบบสัมภาษณ์ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมดูแลตนเองดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมดูแลตนเองโดยทั่วไป ที่เรียนรู้ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม สัมผัสปฏิบัติกันมาเป็นสุขนิสัยที่ดี ซึ่งบุคคลในภาวะปกติผู้ใหญ่มักจะดูแลตนเองได้ดี (สมจิต หนูเจริญกุล, 2536) เช่น พฤติกรรมการดื่มน้ำสะอาดวันละ 6-8 แก้ว อาบน้ำวันละ 2 ครั้ง นอนหลับวันละ 6-8 ชั่วโมง ขับถ่ายอุจจาระให้เป็นเวลา เป็นต้น และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมดูแลตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัยหมดประจำเดือน พบว่ามีพฤติกรรมที่ดีเช่นเดียวกัน เช่น พฤติกรรมการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัย กล่าวคือ มีการรับประทานอาหารเนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อปลา เป็ด ไก่ อย่างใดอย่างหนึ่งทุกวัน รับประทานปลาเล็กปลาน้อยหรือ

อาหารทะเลอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง รับประทานผักทุกวัน รับประทานผลไม้ตามฤดูกาล ไม่รับประทานอาหารที่ปรุงด้วยน้ำมันหมู ไม่รับประทานอาหารรสเค็มจัด นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรม การดูแลตนเองดีในหลายๆข้อเช่น พฤติกรรม การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์หลังการขับถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ การไม่กลั้นปัสสาวะเป็นเวลานานๆ การไม่ดื่มสุรา กาแฟ ก่อนนอน การสนใจติดตามข่าวเกี่ยวกับสุขภาพในวัยของตนเอง การระมัดระวังเรื่องการหกล้ม ตกบันได การพักผ่อนโดยการดูแลต้นไม้ อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ และไปวัดใส่บาตร ฟังเทศน์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีพฤติกรรม การดูแลตนเองบางพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ เช่น พฤติกรรม การดื่มนม การเลาะไขมันที่ติดมากับเนื้อหมู เนื้อวัวหรือเลาะหนังเป็ดหนังไก่ออกก่อนปรุงอาหาร ตลอดจนพฤติกรรม การควบคุมน้ำหนักตัวไม่ให้อ้วน และการไปตรวจสุขภาพและตรวจภายในอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (ตารางที่ 5) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยิ่งที่พยาบาลที่ให้การดูแลหรือมีโอกาสนใกล้ชิดกับสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือน จะต้องเน้นการให้ความรู้ในทางที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมให้สตรีที่อยู่ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนมีพฤติกรรม การดูแลตนเองในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้สตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำเนินชีวิตเข้าสู่วัยชราได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานที่ 2 สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง

ผลการศึกษานี้ พบว่าสถานภาพสมรส และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ส่วนรายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ซึ่งผู้วิจัยมีรายละเอียดในการอภิปรายดังนี้

สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .14$, $p < 0.05$) ซึ่งแสดงว่าสตรีที่อยู่ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนที่มีสถานภาพมีคู่สมรส จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้องหรือมีพฤติกรรมดูแลตนเองดี ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่มีคู่สมรส จะได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคู่สมรส โดยจะได้รับข้อมูล คำแนะนำในการแก้ปัญหา จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ และจะทำให้ได้รับการช่วยเหลือทางด้านวัตถุ สิ่งของ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการดูแลตนเองที่ดี (ครุณี ชุมหวัด, 2536) อันจะส่งผลให้มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีตามมา

Muhlenkamp & Sayles(1986) กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้รับความรัก ความสนใจ เอาใจใส่จากครอบครัว ได้รับการยอมรับนับถือ จะเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง คือ มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีและเหมาะสม ดังนั้นสตรีที่อยู่ในช่วงที่กำลังจะหมดประจำเดือนที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ที่มีคู่สมรส ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด ย่อมได้รับความรัก ความห่วงใย ความอบอุ่น ความผูกพัน การยอมรับนับถือ และได้รับความช่วยเหลือทางด้านวัตถุสิ่งของ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลตนเองจากคู่สมรสเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีตามมาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของของสุภาภรณ์ ด้วงแพง (2531) ที่ทำการศึกษากิจกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยวิธีจัดของเสียทางเยื่อบุช่องท้องด้วยตนเอง พบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี และสอดคล้องกับการศึกษาของไฉนพร ชื่นใจเมือง (2537) ที่ศึกษาการปรับตัวของผู้ป่วยภายหลังการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจพบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสดี จะมีการปรับตัวภายหลังการผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจที่ดีด้วย และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ

จุฑาทิพย์ ช่อสตัย (2537) ที่ทำการศึกษาร่วมมือในการปฏิบัติตนตามแผนการรักษาของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์ พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนตามแผนการรักษาดีด้วย

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.28$, $p<0.001$) แสดงว่าสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้องหรือมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาช่วยให้บุคคล สามารถคิด พิจารณา สถานการณ์ของตนดีขึ้น ทำให้รับฟังข้อมูลข่าวสารได้อย่างเข้าใจและทำให้สนใจ ศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตนเอง (Pender, 1987) ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Orem ที่กล่าวว่าการศึกษเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ดีต่อการดูแลตนเอง (Orem, 1985) และยังสอดคล้องกับ Muhlenkamp & Sayles (1986) ซึ่งกล่าวว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีทักษะในการแสวงหาข้อมูล ชักถามปัญหาได้ดีกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า การมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีของสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่เป็นสาเหตุของความไม่สุขสบายต่างๆ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความไม่สุขสบายที่เกิดขึ้น ดังนั้นสตรีที่อยู่ในช่วงกำลังจะหมดประจำเดือนจึงสามารถทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวได้ดี ส่งผลให้มีพฤติกรรมการดูแลตนเองดีตามมาด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของสุรีย์ โอภาสศิริวิทย์ (2531) ที่ทำการศึกษาร่วมมือระหว่างการรับรู้และปัจจัยพื้นฐานบางประการกับการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี การศึกษาของอังคณา นวลยง (2535) ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์ พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดี การศึกษาของศิริวรรณ แสงอินทร์ (2536) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของสตรีที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พบว่า สตรีที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่มีระดับ

การศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ดี และการศึกษาของ จุฑาทิพย์ ชื้อสตัย (2537) ที่ทำการศึกษาความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผนการรักษาของหญิงตั้งครรภ์ ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์ พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผนการรักษาที่ดีด้วย